

vyrábíme
SVÍČKY
voskové,
parafínové
a gelové

Hana Maříková
Alena Vondrušková

Šikovné
Ruce

7 výrobních
postupů
a 15 originálních
dekoračních technik

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout s portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umístování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takovéto sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

OBSAH

Svíčky	4
Materiály	6
Nástroje a pomůcky	10
Voskové a parafínové svíčky	13
Stáčené svíčky	13
Tažené svíčky	15
Kroucené svíčky	18
Svíčky odlévané do forem	19
Výroba papírové formy	21
Výroba sádrové formy	22
Výroba lukoprenové formy	23
Výroba hliněné formy	23
Odlévání do pískové formy	24
Svíčky lité do obalů	26
Plovoucí svíčky	28
Svíčka s třemi knoty	30
Skládaná svíčka	31
Dekorační techniky	32
Barevné pruhy	32
Barevné vrstvy z granulí	33
Mozaika	33
Mramorovaný vosk	34
Polévání a mramorování	34
Zalévání přírodnin	35
Malování	37
Malování voskem	38
Barvení přes šablonu	39
Rytí	40
Aplikace	41
Ovazování	42
Drátování	43
Vonné svíčky	44
Gelové svíčky	45
Dekorační techniky	46
Střídání barev	46
Bubliny	47
Zalévání předmětů	47
Vonné svíčky	48

SVÍČKY

Světlo potřebovali lidé k životu vždycky. Protože však svícení bývalo dost nákladné, přizpůsobovali svůj program dennímu světlu. Ve středověkých zemědělských hospodářstvích i v řemeslnických dílnách se pracovalo „od slunka do slunka“, to znamená od východu do západu slunce. Svítilo se jen tam, kde to bylo nezbytné – v dolech, pekárnách či sklárnách. Doma si lidé většinou vystačili jen se světlem otevřeného ohniště a loučí, tedy větví namočených do smůly. Zdroje světla doplňovaly olejové a mnohem později petrolejové lampy, a samozřejmě také svíčky.

Princip svíčky, založený na knotu z hořlavého materiálu, obaleného lojem či voskem, které jeho hoření zpomalují, užívaly už starověké civilizace. Svíčky ve středověku byly určené spíše pro chrámy a kostely, protože byly ve srovnání s loučemi drahé. Teprve v renesanci se dá mluvit o větším užití svíček při osvětlení obydlí bohatých šlechticů a měšťanů. V domech obyčejných lidí se užívaly svíčky vyrobené ze zvířecího loje, které nesvítily tak dobře, ale byly levnější než voskové.

Na lojové svíčky se používal lůj hovězí, koňský i skopový, nejlepší však prý byl kozí. V mydlářských dílnách se pomocí přísad snažili výrobci dosáhnout toho, aby svíčky hořely déle, méně kouřily a nezapáchaly. S voskovými svíčkami takové problémy nebyly, protože byly kvalitnější a vždycky voněly po medu. Vyráběli je specializovaní řemeslníci – svíčníci, kteří působili v Praze už od 14. století. České země byly po dlouhá staletí významným producentem a také vývozcem včelího vosku.

Skutečný zlom ve výrobě svíček nastal až v 19. století. Nejprve byl objeven stearin, který se přidával k vosku a výrobu usnadnil. Kolem poloviny 19. století se začal užívat syntetický parafín, který byl levný, dobře zpracovatelný a který nahradil drahý včelí vosk. Díky němu se svíčky staly běžným zbožím. Do svíčkařství se dostaly nové odlévací stroje, které vytlačily pomalou ruční práci.

A jak je to se svíčkami v moderní době? Stále přicházejí vhod v nejrůznějších situacích.

Staly se oblíbeným dekorativním doplňkem, spolu s pěkným svícem vytvářejí romantickou atmosféru, nebo podtrhují slavnostní ráz prostřeného stolu. I dnes, stejně jako po staletí, patří k církevním svátkům. Ať už to jsou silné oltářní svíce, bohatě zdobené velikonoční „paškály“, tenké „sloupky“ nošené ještě nedávno lidmi na adventní mše roráty, anebo známé „hromničky“ zapalované při bouřkách.

Dnes obliba svíček stále roste. Takové množství typů, tvarů, velikostí, vůní nebo způsobů zdobení tento obor dosud nikdy nezažil. Přibýly i nové suroviny a spousta originálních nápadů. A tak si může svou svíčku vyrobit dnes skutečně každý.

MATERIÁLY

Po staletí se k výrobě svíček používaly zvířecí loje a včelí vosky, případně jejich směsi, obohacené ještě o další doplňky (tuky, pryskyřice apod.). Až v 19. století byly nahrazeny umělým parafínem. Z parafínu se svíčky vyrábějí dodnes, slavný návrat na výsluní však slaví i vosk. Kromě toho se v poslední době objevily i nové materiály, z nichž je nejdůležitější gel.

Pravý vosk je produkt včel-dělnic, které umí ve svém těle vytvářet malinké voskové šupinky. Z nich staví pláсты, do kterých ukládají nasbíraný med. Proto také v minulosti byli častými výrobci svíček perníkáři, kteří spotřebovali k pečení perníků mnoho medu a vosk jim zbýval.

Přírodní barva vosku je většinou medově žlutá, záleží však na tom, jaký med včely sbírají. Barevná škála může být od bílé až po hnědou, v Jižní Americe a v Africe se objevují i černé vosky. Ty nejceněnější svíce, určené pro kostely, bývaly však vždy bílé. Takové barvy dosahovali svíčkaři pracným několikátýdenním bělením na slunci. Přírodní vosk je vždy nejprve třeba vyčistit, většinou se to dělá přefiltrováním přes řídkou tkaninu. Dnes to však už není nezbytné, protože obchody nabízejí čistý vosk, připravený ke zpracování. Charakteristickým znakem včelího vosku je jeho vůně, která je nejintenzivnější při zahřívání a je způsobena aromatickými oleji z pylů. Vosk je lehčí než voda a ve vodě se nerozpouští. Je

tvárný při teplotě 30 °C, rozpouští se při teplotách nad 60 °C. Při práci se velmi lepí, a proto se z něho jen obtížně odlévají svíčky do forem. Častěji se používají techniky tažení, máčení nebo polévání, ale hlavně stáčení plátů. Těmto plátům se říká také mezistěny. Včelaři je vkládají do úlů, aby usnadnili včelám stavbu pláství k ukládání nasbíraného medu.

Parafín, surovina získávaná při zpracování ropy, je nejčastějším materiálem pro výrobu svíček. Vypadá podobně jako vosk, ale po medu nevoní. Taje při teplotách vyšších než 40 °C. Obchody jej nabízejí v různých kvalitách a podobách – v kous-

cích, pecičkách, hrudkách, granulích, a to buď bezbarvý, anebo už obarvený. Při výrobě svíček se do něj přidává stearin.

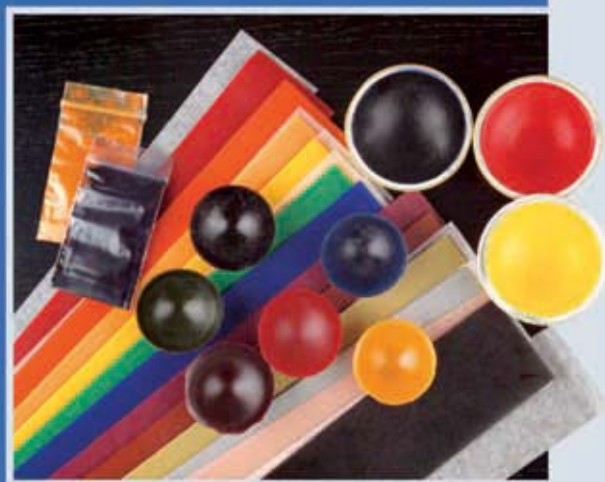
Pokud budeme připravovat parafín k rozpouštění, musíme odhadnout množství, které budeme potřebovat. Zpočátku si můžeme změřit objem formy na svíčku – na 1 dcl rozpustíme asi 90 g parafínu. Pokud nám nějaký zbude, nevádí, necháme jej ztuhnout a znovu použijeme, stejně tak jako zbytky vyhořelých svíček.

Parafín je vlastně uměle vyrobená napodobenina včelího vosku, která se začala po svém objevení ve 30. letech 19. století rychle šířit. I dnes je z něho vyrobena převážná většina svíček. Proto se mu také běžně říká vosk a parafínovým svíčkám voskové.

Stearin je speciální příměs, přidávaná do parafínu pro zvýšení srážlivosti. Lité svíčky se pak lépe vyklápejí z forem. Snižuje také odkapávání vosku a zabraňuje vzniku nežádoucích bublin. Doporučený poměr pro směs je zhruba 10–20 % stearinu. Pokud je ho mnoho, svíčka připomíná povrchem mýdlo. Stearin ostatně vznikl jako vedlejší produkt mydlářské výroby.

Barviva jsou pro současnou výrobu svíček nezbytná. Pokud nepoužijeme předem obarvené směsi, můžeme kouzlit s mnoha barevnými kombinacemi podle vlastní fantazie. Při přípravě vosku rozpouštíme barviva většinou jako první spolu se stearinem a teprve po pečlivém rozmíchání sypeme a rozpouštíme parafín.

Barviva se prodávají v kusové nebo práškové formě, používají se i anilínové barvy, anebo nastrouhané voskové pastelky. Barvu dodá i zbytek vyhořelé barevné svíčky, kterou rozpustíme spolu s voskem. Po ztuhnutí vosku barva mění odstín, a proto je dobré nechat nejprve ztuhnout malou kapku na zkoušku.

Surovinu pro výrobu gelových

svíček lze koupit buď v čirém stavu nebo v nejrůznějších barevných odstínech. Rosolovitý gel je obdobně jako parafín umělý produkt, vzniká chemickou cestou. V porovnání s voskem je práce s ním mnohem snazší a čistší. Lze jej však pouze odlévat do obalů, protože není zdaleka tak pevný jako vosk nebo parafín. Hoří několikrát pomaleji a lépe drží vůně. Na trhu je mnoho kvalit gelu, které se liší pevností, množstvím bublin apod.

Nezbytnou součástí každé svíčky je **knot**.

Takový, jaký ho známe dnes, tedy pletený z bavlněných vláken, se používá od 30. let 19. století. Starší knoty z rovné příze po uhoření silně čadily a musely se postupně zastříhovat kratiknotem. Nejtěžší je odhadnout, jak silný knot je třeba použít. Musí totiž

poskytnout plamen, který roztaví vosk na co největší ploše svíčky. Takže čím mohutnější svíčka, tím silnější musí být knot. Svíčka z pravého včelího vosku vyžaduje silnější knot, než parafinová, ovšem s výjimkou svíček stáčených z mezistěn, pro něž postačí slabší druh. Vždycky se proto vyplatí mít v zásobě různé typy knotů na výběr.

Bavlněný knot je měkký a ohebný. Proto se před použitím impregnuje voskem. Takový knot je možné koupit, ale není problém rozpustit trochu vosku, knot v něm asi 5 minut louhovat, pak narovnat a nechat

ztuhnout buď položený na voskovém papíru, anebo zavěšený. Impregnace voskem je nezbytná ke zpomalení hoření knotu.

Pro výrobu gelových svíček si opatříme speciální knoty, vyztužené zinkovým nebo papírovým jádrem a předem napuštěné.

K upevnění knotů při výrobě svíček se často používají malé kulaté kotvicí plíšky s otvorem uprostřed. Pokud do tohoto otvoru připevníme jeden konec knotu a plíšek uložíme na dno nádoby, do níž vléváme vosk nebo gel, máme jistotu, že bude držet na svém místě.